

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 2 marca 2017 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych —
Doręczanie dokumentów sądowych i pozasądowych — Rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 —
Artykuły 8, 14 i 19 — Doręczanie dokumentu wszczynającego postępowanie drogą pocztową —
Brak tłumaczenia dokumentu — Załącznik II — Standardowy formularz — Brak — Skutki —
Doręczenie listem poleconym za potwierdzeniem odbioru — Brak zwrotu potwierdzenia odbioru —
Otrzymanie dokumentu przez osobę trzecią — Przesłanki ważności postępowania

W sprawie C-354/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunal da Relação de Évora (sąd apelacyjny w Évorze, Portugalia) postanowieniem z dnia 11 czerwca 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 lipca 2015 r., w postępowaniu:

Andrew Marcus Henderson

przeciwno

Novo Banco SA,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: M. Berger, prezes izby, E. Levits i F. Biltgen (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Bobek,

sekretarz: V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 lipca 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandes, M. Figueireda oraz R. Chambel Margarido, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez M.J. Garcíę-Valdecasas Dorrego, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz B. Koopman, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: portugalski.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina, P. Guerrę e Andradego oraz przez M.M. Farrajotę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 września 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.U. 2007, L 324, s. 79).
- 2 Wniosek ów został złożony w ramach sporu pomiędzy Andrew Marcusem Hendersonem a spółką Novo Banco SA w przedmiocie powództwa wytoczonego przez Novo Banco w następstwie niewykonania przez A.M. Hendersona dwóch zawartych przez strony umów najmu lokali handlowych.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1393/2007

- 3 W kontekście zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego celem rozporządzenia nr 1393/2007, zgodnie z jego motywem 2, jest usprawnienie i przyspieszenie postępowań sądowych poprzez ustanowienie zasady bezpośredniego przekazywania dokumentów sądowych i pozasądowych.
- 4 Rozporządzenie to, zgodnie z brzmieniem jego art. 1 ust. 1, stosuje się w sprawach cywilnych lub handlowych w sytuacji, gdy w celu doręczenia dokumentu sądowego lub pozasądowego konieczne jest jego przekazanie z jednego państwa członkowskiego do drugiego.
- 5 Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 2 rzeczonego rozporządzenia nie ma ono zastosowania, w przypadku gdy nie jest znany adres osoby, której należy doręczyć dokument.
- 6 Artykuł 1 ust. 3 wskazanego rozporządzenia precyzuje, że „[w] niniejszym rozporządzeniu termin »państwo członkowskie« oznacza państwa członkowskie z wyjątkiem Danii”.
- 7 Rozdział II rozporządzenia nr 1393/2007 obejmuje przepisy dotyczące różnych sposobów przekazywania i doręczania dokumentów sądowych. Składa się on z dwóch sekcji.
- 8 Sekcja 1 tego rozdziału dotyczy przekazywania dokumentów za pośrednictwem wyznaczonych przez państwa członkowskie jednostek zwanych „jednostkami przekazującymi” i „jednostkami przyjmującymi”, właściwych odpowiednio do przekazywania dokumentów, które mają zostać doręczone w innym państwie członkowskim, oraz do przyjmowania takich dokumentów pochodzących z innego państwa członkowskiego.

9 W owej sekcji znajduje się w szczególności art. 8 tego rozporządzenia, zatytułowany „Odmowa przyjęcia dokumentu”, zgodnie z którym:

„1. Jednostka przyjmująca informuje adresata na standardowym formularzu, zawartym w załączniku II o możliwości odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu w momencie doręczenia lub poprzez zwrócenie go w ciągu tygodnia do jednostki przyjmującej, jeżeli nie został on sporządzony w jednym z języków określonych poniżej ani nie dołączono do niego tłumaczenia na jeden z następujących języków:

a) język, który adresat rozumie; lub

b) język urzędowy państwa członkowskiego, do którego adresowane są dokumenty, lub jeżeli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych – język urzędowy lub jeden z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie.

2. W przypadku gdy jednostka przyjmująca została powiadomiona, że adresat odmówił przyjęcia dokumentu zgodnie z ust. 1, niezwłocznie powiadamia o tym jednostkę przekazującą, przesyłając w tym celu poświadczenie określone w art. 10, i zwraca jej wniosek oraz dokumenty, które wymagają tłumaczenia.

3. Jeżeli adresat odmówił przyjęcia dokumentu zgodnie z ust. 1, rozwiązaniem takiej sytuacji może być, zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, doręczenie adresatowi tłumaczenia dokumentu na jeden z języków określonych w ust. 1 [dokumentu wraz z tłumaczeniem na jeden z języków określonych w ust. 1]. W takim przypadku datą doręczenia jest data doręczenia dokumentu wraz z jego tłumaczeniem zgodnie z prawem państwa członkowskiego, do którego dokument jest adresowany. Jeśli jednak zgodnie z prawem państwa członkowskiego dokument należy doręczyć w pewnym określonym terminie, data, którą należy brać pod uwagę w odniesieniu do wnioskodawcy, powinna być datą doręczenia pierwotnego dokumentu, ustaloną zgodnie z art. 9 ust. 2.

4. Ustępy 1, 2 i 3 mają zastosowanie do przewidzianych w sekcji 2 sposobów przekazywania i doręczania dokumentów sądowych.

5. Do celów ust. 1 przedstawiciele dyplomatyczni lub konsularni w przypadku doręczenia zgodnie z art. 13 lub organ albo osoba w przypadku doręczenia zgodnie z art. 14 informują adresata o możliwości odmowy przyjęcia dokumentu oraz o obowiązku przesłania każdego dokumentu, którego przyjęcia odmówił, odpowiednio do takiego przedstawiciela, organu lub osoby”.

10 Sekcja 2 rozdziału II rozporządzenia nr 1393/2007 przewiduje „[i]nne sposoby przekazywania i doręczania dokumentów sądowych”, czyli przekazywanie dokumentów drogą konsularną lub dyplomatyczną (art. 12), doręczanie dokumentów przez przedstawicieli dyplomatycznych lub konsularnych (art. 13), doręczanie drogą pocztową (art. 14) oraz doręczanie bezpośrednio (art. 15).

11 W odniesieniu do doręczania drogą pocztową art. 14 tego rozporządzenia stanowi:

„Każde państwo członkowskie może doręczać dokumenty sądowe osobom zamieszkałym w innym państwie członkowskim bezpośrednio drogą pocztową – listem poleconym za potwierdzeniem odbioru lub równoważną przesyłką”.

12 Artykuł 19 rzezonego rozporządzenia, zatytułowany „Niewdanie się w spór przez pozwanego”, brzmi następująco:

„1. W przypadku gdy konieczne było przekazanie do doręczenia w innym państwie członkowskim, zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, pozwu lub równoważnego dokumentu, a pozwany nie wdał się w spór, orzeczenia nie wydaje się do czasu ustalenia:

- a) że dokument został doręczony w sposób przewidziany przez prawo państwa członkowskiego, do którego był adresowany, względem dokumentów wystawionych w postępowaniach krajowych w odniesieniu do osób znajdujących się na terytorium tego państwa; lub
- b) że dokument został wręczony osobiście pozwanemu lub oddany w miejscu jego zamieszkania w inny sposób przewidziany w niniejszym rozporządzeniu;

oraz że w każdym z wyżej wymienionych wypadków został doręczony w czasie pozwalającym pozwanemu na obronę.

2. Każde państwo członkowskie może oświadczyć, zgodnie z art. 23 ust. 1, że jego sądy, nie naruszając ust. 1, mogą wydać orzeczenie, nawet jeśli nie otrzymają poświadczenia doręczenia, o ile spełnione są następujące warunki:

- a) dokument został przekazany w jeden ze sposobów przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu;
- b) od daty przekazania dokumentu upłynął okres nie krótszy niż sześć miesięcy, który sędzia uznaje w danym przypadku za wystarczająco długi;
- c) pomimo należytych starań nie uzyskano żadnego poświadczenia od właściwych władz lub organów państwa członkowskiego, do którego adresowane były dokumenty.

3. W nagłych przypadkach, bez względu na przepisy ust. 1 i 2, sędzia może zarządzić środki tymczasowe lub zabezpieczające.

4. W przypadku gdy konieczne było przekazanie do doręczenia w innym państwie członkowskim, zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, pozwu lub równoważnego dokumentu, a przeciw pozwanemu, który nie wdał się w spór, wydano orzeczenie, sędzia może zwolnić pozwanego od skutku upływu terminu [na wniesienie] odwołania, jeżeli spełnione zostały następujące warunki:

- a) pozwany nie z własnej winy nie zapoznał się z dokumentem w czasie umożliwiającym mu podjęcie obrony lub nie dowiedział się o orzeczeniu w czasie umożliwiającym mu złożenie odwołania; oraz
- b) środki [zarzuty] pozwanego nie wydają się bezpodstawne.

Wniosek o takie zwolnienie należy złożyć w rozsądnym terminie od chwili zapoznania się przez pozwanego z treścią orzeczenia.

Każde państwo członkowskie może oświadczyć, zgodnie z art. 23 ust. 1, że taki wniosek nie zostanie rozpatrzony, jeżeli złożono go po upływie terminu określonego w zawiadomieniu, przy czym termin ten nie może być w żadnym wypadku krótszy niż jeden rok, licząc od dnia wydania orzeczenia.

[...]”.

- 13 Na podstawie art. 23 rozporządzenia nr 1393/2007 Republika Portugalska przekazała następującą informację:

„Artykuł 9 – Data doręczenia

Zgodnie z ustawodawstwem portugalskim, chyba że przepisy stanowią inaczej, dokumenty muszą być dostarczone w określonym w art. 166 kodeksu postępowania cywilnego terminie pięciu dni.

[...]

Artykuł 19 – Niewdanie się w spór przez pozwanego

Ponieważ Portugalia nie zamierza skorzystać z możliwości przewidzianej w art. 19 ust. 2, sądy portugalskie nie mogą powoływać się na ten przepis.

Portugalia określiła, że termin na złożenie wniosku o zwolnienie od skutku upływu terminu [na wniesienie] odwołania wynosi jeden rok, licząc od dnia wydania zaskarżonego orzeczenia (zob. art. 19 ust. 4)”.
Rozporządzenie nr 44/2001

- 14 Artykuł 26 ust. 2 i 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42) stanowi:

„2. Sąd zawiesza postępowanie do czasu ustalenia, że pozwany miał możliwość uzyskania dokumentu wszczynającego postępowanie albo dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony albo że podjęte zostały wszelkie niezbędne do tego czynności.

3. Przepisy ust. 2 zastępuje się przepisami art. 19 rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania dokumentów sądowych lub pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych w państwach członkowskich [(Dz.U. 2000, L 160, s. 37 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 1, s. 227)], jeżeli dokument wszczynający postępowanie albo dokument równorzędny miał być przekazany z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego zgodnie z wymienionym rozporządzeniem”.

- 15 Artykuł 34 pkt 2 owego rozporządzenia przewiduje, że orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim nie uznaje się w innym państwie członkowskim, jeżeli „pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał do tego możliwość”.

Rozporządzenie nr 805/2004

- 16 Zgodnie z art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. 2004, L 143, s. 15 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 7, s. 38), który to artykuł jest zatytułowany „Doręczenie bez potwierdzenia odbioru przez dłużnika”:

„Doręczenia dłużnikowi dokumentu wszczynającego postępowanie lub równoważnego dokumentu oraz wszelkich wezwań na rozprawę można również dokonać z zastosowaniem jednej z następujących metod:

- a) osobiste doręczenie na osobisty adres dłużnika do rąk osób mieszkających z dłużnikiem w tym samym gospodarstwie domowym lub tam zatrudnionych;

[...]”.

Prawo portugalskie

- 17 Zgodnie z art. 188 ust. 1 lit. e) Código de Processo Civil (portugalskiego kodeksu postępowania cywilnego) doręczenie jest bezskuteczne, w przypadku gdy zostało wykazane, że adresat doręczenia osobistego, z przyczyn, za które nie ponosi odpowiedzialności, nie powziął wiadomości o doręczonym dokumencie, innymi słowy gdy zainteresowany obalił domniemanie sformułowane w art. 230 tego kodeksu.
- 18 Niemniej zgodnie z art. 189 portugalskiego kodeksu postępowania cywilnego udział pozwanego w postępowaniu bez podniesienia istnienia tej wady powoduje konwalidację wadliwego doręczenia.
- 19 Z art. 191 ust. 1 tego kodeksu wynika, że z zastrzeżeniem art. 188 owego kodeksu doręczenie jest bezskuteczne, gdy określone ustawowo wymogi formalne nie zostały spełnione.
- 20 Zgodnie z art. 191 ust. 2 wspomnianego kodeksu bezskuteczność ta musi zostać podniesiona w określonym w doręczonym piśmie terminie na zakwestionowanie roszczeń powoda przedstawionych w dokumencie wszczynającym postępowanie lub w braku takiego terminu – przy pierwszym działaniu podjętym w ramach postępowania.
- 21 W sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym bezsporne jest, że termin ów wynosi 20 dni od dnia, w którym uważa się, że doszło do doręczenia dokumentu wszczynającego postępowanie, czyli 10 dni mających zastosowanie do środków tymczasowych, powiększonych o 10-dniowy termin uwzględniający odległość.
- 22 Na mocy art. 191 ust. 4 tego kodeksu żądanie stwierdzenia bezskuteczności jest brane pod uwagę jedynie wtedy, gdy dana wada może utrudnić obronę adresata doręczenia.
- 23 Zgodnie z art. 228 portugalskiego kodeksu postępowania cywilnego, zatytułowanym „Osobiste doręczenie drogą pocztową”:

„1. Doręczenia osobistego drogą pocztową dokonuje się poprzez przesyłkę w postaci listu poleconego za potwierdzeniem odbioru, zgodnie z oficjalnie zatwierdzonym wzorem, wysłanego na adres miejsca zamieszkania lub miejsca pracy adresata doręczenia; przesyłka ta obejmuje wszystkie elementy wskazane w powyższym artykule, a także pouczenie dla osoby trzeciej przyjmującej ów list, informujące o ponoszonej przez nią odpowiedzialności na warunkach podobnych do działania w złej wierze, w wypadku gdy nie przekaze listu adresatowi bez zbędnej zwłoki.

2. List może zostać przekazany – po podpisaniu potwierdzenia odbioru – adresatowi lub jakiegokolwiek innej osobie, która znajduje się w miejscu zamieszkania lub miejscu pracy adresata i która oświadcza, że jest zdolna do szybkiego przekazania tego listu adresatowi.

3. Przed podpisaniem przez daną osobę potwierdzenia odbioru pracownik operatora pocztowego sprawdza tożsamość adresata doręczenia lub osoby trzeciej przyjmującej list oraz zapisuje informacje znajdujące się na dowodzie osobistym lub innym oficjalnym dokumencie pozwalającym na sprawdzenie tożsamości”.

- 24 Zgodnie z art. 230 ust. 1 tego kodeksu doręczenie drogą pocztową poprzez wysłanie listu poleconego za potwierdzeniem odbioru uznaje się za dokonane w dniu złożenia podpisu na potwierdzeniu odbioru. Przesyłka zawierająca doręczany dokument jest wówczas uznana za przekazaną adresatowi doręczanego dokumentu, nawet jeśli potwierdzenie odbioru podpisała osoba trzecia; przesyłkę tę uważa się za przekazaną adresatowi w dniu znajdującym się na potwierdzeniu odbioru, chyba że adresat udowodni, że było inaczej.
- 25 Z przedstawionych Trybunałowi akt sprawy wynika, że w praktyce adresat dokumentu musi zatem wykazać, że doręczany dokument nie został mu przekazany lub że doręczenia dokonano później, niż jest to domniemane z przyczyn, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 26 Z postanowienia odsyłającego wynika, że bank Banco Espírito Santo SA, następnie działający pod firmą Novo Banco, mający siedzibę w Portugalii, oraz A.M. Henderson, mający miejsce zamieszkania w Irlandii, zawarli w 2008 r. dwie umowy najmu dotyczące dwóch powierzchni handlowych w budynku znajdującym się w gminie Portimão (Portugalia) i będącym własnością tego banku.
- 27 Wynajęte lokale zostały przekazane A.M. Hendersonowi, który objął je w posiadanie w dniu podpisania wspomnianych umów.
- 28 Ponieważ w 2012 r. A.M. Henderson zalegał z zapłatą czynszu z tytułu wynajmu lokali i nie wywiązał się z kolejnych płatności, w dniu 28 lutego 2014 r. Novo Banco wezwało go do dokonania zaległych płatności pod rygorem wypowiedzenia wskazanych umów.
- 29 W drodze listu poleconego z dnia 4 kwietnia 2014 r. Novo Banco poinformowało A.M. Hendersona o wypowiedzeniu zawartych przez strony umów.
- 30 Na ów dzień niezapłacona kwota wynosiła 20 437,03 EUR, niemniej A.M. Henderson odmówił przywrócenia właścicielowi możliwości korzystania z tych zajmowanych lokali.
- 31 Novo Banco złożyło do Tribunal de Comarca de Faro (sądu rejonowego w Faro, Portugalia) wniosek o zastosowanie środka zabezpieczającego polegającego na wydaniu sądowego nakazu zwrotu wynajmowanych nieruchomości.
- 32 Tribunal de Comarca de Faro (sąd rejonowy w Faro) doręczył ten wniosek A.M. Hendersonowi w drodze listu poleconego za potwierdzeniem odbioru na jego adres w Irlandii.
- 33 Z uwagi na to, że potwierdzenie odbioru nie zostało zwrócone, Tribunal de Comarca de Faro (sąd rejonowy w Faro) wystąpił o udzielenie informacji do portugalskiego operatora usług pocztowych. Operator ów odpowiedział, iż zgodnie z rejestrami informatycznymi operatora pocztowego w Irlandii, czyli państwa przeznaczenia, przedmiotowy list został przekazany adresatowi w dniu 22 lipca 2014 r.

- 34 Po stwierdzeniu, że A.M. Henderson nie zareagował ani poprzez stawienie się przed sądem, ani poprzez zakwestionowanie środka, którego dotyczył wniosek, Tribunal de Comarca de Faro (sąd rejonowy w Faro) wydał wyrok uwzględniający wniosek Novo Banco.
- 35 W dniu 7 października 2014 r. A.M. Henderson złożył apelację od tego orzeczenia do sądu odsyłającego, czyli Tribunal da Relação de Évora (sądu apelacyjnego w Évora, Portugalia), twierdząc, że doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie było bezskuteczne.
- 36 Po pierwsze, potwierdzenie odbioru listu poleconego nie znajdowało się bowiem w aktach sprawy, co stanowi uchybienie wymogowi formalnemu przewidzianemu przez ustawodawstwo portugalskie. Ponadto A.M. Henderson miał nie otrzymać do rąk własnych doręczanego dokumentu wszczynającego postępowanie przed Tribunal de Comarca de Faro (sądem rejonowym w Faro) i nie wiedział, kto przyjął doręczany list, w rezultacie nie zdawał sobie sprawy o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu. Po drugie, nie został mu przekazany standardowy formularz przewidziany w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007. Nie został zatem poinformowany o jego prawie do odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu sądowego sformułowanego wyłącznie w języku portugalskim, podczas gdy w rozpatrywanym przypadku wymagane było tłumaczenie na język angielski lub irlandzki. Otóż zgodnie z orzecznictwem Supremo Tribunal de Justiça (sądu najwyższego, Portugalia) wada taka powoduje bezskuteczność doręczenia. Zdaniem A.M. Hendersona każde z tych dwóch braków stanowi nie tylko uchybienie istotnemu wymogowi formalnemu, ale także naruszenie jego prawa do obrony. Jedynie nowe, prawidłowe pod względem formalnym doręczenie mogłoby w jego przekonaniu sanować te uchybienia.
- 37 Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2015 r. sąd odsyłający oddalił wszystkie te argumenty, utrzymując tym samym w mocy orzeczenie wydane w pierwszej instancji.
- 38 W dniu 13 lutego 2015 r. A.M. Henderson wniósł o wznowienie postępowania zakończonego owym wyrokiem, podnosząc sprzeczność tego wyroku z prawem Unii, a w szczególności z wymogami wynikającymi z rozporządzenia nr 1393/2007.
- 39 Sąd odsyłający uważa po pierwsze, że potwierdzenie odbioru, które w niniejszym przypadku nie zostało zwrócone, ma na celu wykazanie, że dokument sądowy został prawidłowo doręczony jego adresatowi, oraz wskazanie daty pewnej tego doręczenia. Po drugie, sąd ów stwierdza, że do listu poleconego skierowanego do A.M. Hendersona nie dołączono standardowego formularza przewidzianego w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007, w związku z czym pozwany nie został poinformowany o przysługującym mu prawie do odmowy przyjęcia doręczanego mu dokumentu.
- 40 W tym względzie wspomniany sąd zastanawia się, po pierwsze, czy dokument wydany w niniejszym przypadku przez operatora usług pocztowych państwa członkowskiego miejsca zamieszkania adresata doręczenia może sanować brak potwierdzenia odbioru, skoro widnieje na nim podpis osoby, która przyjęła list polecony, a także data, w której doszło do tego przyjęcia.
- 41 Po drugie, sąd ów ma wątpliwości co do zgodności z rozporządzeniem nr 1393/2007 przepisu prawa krajowego, zgodnie z którym to przepisem doręczenie drogą pocztową uznaje się za skuteczne, w przypadku gdy potwierdzenie odbioru jest podpisane i datowane nawet przez osobę trzecią, ponieważ domniemuje się – z zastrzeżeniem wykazania czego innego przez adresata dokumentu – że list został rzeczywiście przekazany adresatowi przez osobę trzecią w dniu wpisanym na potwierdzeniu odbioru, czyli w niniejszym przypadku w dniu 22 lipca 2014 r.
- 42 Po trzecie, sąd odsyłający zastanawia się, czy przepisy prawa krajowego, które przewidują, że uchybienie istotnemu wymogowi formalnemu takie jak brak standardowego formularza określonego w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007 musi powodować bezskuteczność doręczenia, ale że bezskuteczność ta może zostać stwierdzona jedynie wtedy, gdy zostanie podniesiona w terminie

przewidzianym przez te przepisy, czyli w rozpatrywanym przypadku w terminie 20 dni od dnia, w którym uważa się, że doszło do doręczenia, spełniają wymogi określone w rozporządzeniu nr 1393/2007.

43 W tych okolicznościach Tribunal da Relação de Évora (sąd apelacyjny w Évorze) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy w sytuacji gdy portugalski sąd, przed którym toczy się postępowanie cywilne przeciwko obywatelowi zamieszkującemu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, zarządził doręczenie temu obywatelowi dokumentu wszczynającego rzeczne postępowanie w drodze listu poleconego za potwierdzeniem odbioru, lecz owo potwierdzenie odbioru nie zostało odesłane, portugalski sąd może uznać w świetle rozporządzenia [nr 1393/2007] i zasad leżących u jego podstaw, że doszło do doręczenia, opierając się na dokumentach wydanych przez operatora pocztowego państwa zamieszkania adresata listu, które potwierdzają przekazanie adresatowi listu poleconego za potwierdzeniem odbioru?
- 2) Czy stosowanie art. 230 portugalskiego kodeksu postępowania cywilnego, w sytuacji opisanej w pierwszym pytaniu, jest sprzeczne z rozporządzeniem [nr 1393/2007] i zasadami leżącymi u jego podstaw?
- 3) Czy stosowanie art. 191 ust. 2 portugalskiego kodeksu postępowania cywilnego w niniejszym sporze jest sprzeczne z rozporządzeniem [nr 1393/2007] i zasadami leżącymi u jego podstaw?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

- 44 Tytułem wstępu należy zauważyć, iż sąd odsyłający stwierdził, że do listu poleconego skierowanego do A.M. Hendersona w celu doręczenia wniesionego do Tribunal de Comarca de Faro (sądu rejonowego w Faro) pisma wszczynającego postępowanie do miejsca zamieszkania A.M. Hendersona w Irlandii nie dołączono standardowego formularza przewidzianego w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007.
- 45 Po pierwsze, trzecie pytanie dotyczy jednak konsekwencji, jakie rozpoznający sprawę sąd państwa członkowskiego pochodzenia dokumentu musi wyciągnąć z takiej wady doręczenia.
- 46 Po drugie, w wypadku gdyby na owo pytanie należało odpowiedzieć, że wada taka prowadzi do nieważności procedury doręczania, to zgodnie z tym, co zasadniczo przewidują przepisy prawa portugalskiego w tym zakresie, wówczas nie byłoby już konieczne orzekanie przez Trybunał w przedmiocie dwóch pierwszych pytań prejudycjalnych, które dotyczą szczególnych kwestii proceduralnych związanych z doręczaniem drogą pocztową.
- 47 W tej sytuacji w pierwszej kolejności należy zbadać pytanie trzecie.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 48 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy rozporządzenie nr 1393/2007 należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie przepisom prawa krajowego takim jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którymi, w wypadku gdy dokument sądowy doręczony pozwanemu mającemu miejsce zamieszkania na terytorium innego państwa członkowskiego nie został sporządzony w języku zrozumiałym przez pozwanego bądź w wymaganym języku urzędowym państwa członkowskiego, do którego przekazywany jest dokument, bądź – jeśli w tym państwie członkowskim funkcjonuje kilka języków urzędowych – w języku urzędowym lub w jednym

z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie, lub do tego dokumentu sądowego nie dołączono tłumaczenia na któryś z powyższych języków, brak standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do tego rozporządzenia powoduje bezskuteczność omawianego doręczenia, która to bezskuteczność musi niemniej zostać podniesiona przez owego pozwanego w określonym terminie lub na początku postępowania sądowego i to przed podjęciem jakiegokolwiek obrony co do istoty sporu.

- 49 W tym względzie należy przypomnieć, że rozporządzenie nr 1393/2007 wyraźnie przewiduje w art. 8 ust. 1 możliwość odmowy przez adresata doręczanego dokumentu przyjęcia tego dokumentu z tego powodu, że dokument ten nie został sporządzony w języku, który adresat powinien rozumieć, lub nie dołączono do niego tłumaczenia na taki język.
- 50 W tym kontekście Trybunał orzekł już, że możliwość odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu stanowi prawo adresata tego dokumentu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 49; postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 61).
- 51 Jak już także podkreślił Trybunał, prawo do odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu wynika z konieczności ochrony prawa do obrony adresata tego dokumentu zgodnie z wymogami rzetelnego procesu usankcjonowanego w art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zob. podobnie postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 73). Głównym celem rozporządzenia nr 1393/2007 jest usprawnienie i przyspieszenie postępowań sądowych, a także zapewnienie prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, przy czym Trybunał orzekł, że wskazane cele nie mogą zostać osiągnięte kosztem osłabienia w jakikolwiek sposób skutecznego poszanowania prawa do obrony, które przysługuje adresatom danych dokumentów (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 30, 31; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 48, 49).
- 52 W związku z tym należy czuwać nie tylko nad tym, aby adresat dokumentu faktycznie otrzymał rozpatrywany dokument, ale także nad tym, aby był w stanie z nim się zapoznać oraz skutecznie zrozumieć w pełni znaczenie i zakres powództwa wytoczonego przeciwko niemu za granicą, tak aby mógł skutecznie przygotować swoją obronę i dochodzić swoich praw w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu (wyrok z dnia 16 września 2015 r., *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 50).
- 53 Tymczasem, aby przewidziane w art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007 prawo do odmowy mogło skutecznie wywoływać zamierzone skutki, konieczne jest, aby adresat dokumentu został uprzednio należycie poinformowany na piśmie o istnieniu tego prawa (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 50, 54; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 62, 66).
- 54 W systemie ustanowionym rozporządzeniem nr 1393/2007 informacja taka jest dostarczana adresatowi za pomocą standardowego formularza zawartego w załączniku II do tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 50; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 62).
- 55 W odniesieniu do znaczenia, jakie należy przyznać temu standardowemu formularzowi, Trybunał orzekł już, że rozporządzenie nr 1393/2007 nie przewiduje żadnych wyjątków od stosowania tego formularza (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., *Alpha Bank Cyprus*, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 45; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 59).

- 56 Z tych rozważań oraz z celu realizowanego przez standardowy formularz znajdujący się w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007, wskazanych w pkt 53 i 54 niniejszego wyroku, Trybunał wywnioskował, że jednostka przyjmująca jest zobowiązana, we wszystkich przypadkach i bez jakiegokolwiek swobody uznania w tym zakresie, poinformować adresata dokumentu o prawie do odmowy przyjęcia tego dokumentu, używając w tym celu każdorazowo owego standardowego formularza (wyrok z dnia 16 września 2015 r., Alpha Bank Cyprus, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 58; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., Alta Realitat, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 68).
- 57 Ponadto, w sytuacji gdy jednostka przyjmująca, która została wezwana do dokonania doręczenia danego dokumentu jego adresatowi mającemu miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, nie dołączyła standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007, brak ów nie może pociągać za sobą ani bezskuteczności doręczanego dokumentu, ani nieważności procedury doręczania, skoro skutek taki byłby niezgodny z celem realizowanym przez owo rozporządzenie polegającym na ustanowieniu bezpośredniego, szybkiego i skutecznego sposobu przekazywania dokumentów w sprawach cywilnych lub handlowych między państwami członkowskimi (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., Alpha Bank Cyprus, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 60–66).
- 58 Natomiast przekazanie rzezonego standardowego formularza stanowi istotny wymóg formalny, służący do ochrony praw do obrony, które przysługują adresatowi dokumentu, dlatego też brak tego formularza powinien zostać naprawiony przez jednostkę przyjmującą zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1393/2007. Jednostka ta powinna zatem niezwłocznie poinformować adresata dokumentu – poprzez przekazanie mu na podstawie art. 8 ust. 1 owego rozporządzenia tego standardowego formularza – o jego prawie do odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2015 r., Alpha Bank Cyprus, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 67, 70, 72, 74; a także postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., Alta Realitat, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 71).
- 59 Chociaż sprawy zakończone wyrokiem z dnia 16 września 2015 r., Alpha Bank Cyprus (C-519/13, EU:C:2015:603) oraz postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2016 r., Alta Realitat (C-384/14, EU:C:2016:316) dotyczyły procedury doręczenia dokumentu na podstawie sekcji 1 w rozdziale II rozporządzenia nr 1393/2007 dotyczącej przekazania dokumentu za pośrednictwem wyznaczonych przez państwa członkowskie jednostek przekazujących i jednostek przyjmujących, nie zmienia to faktu, iż – jak wynika to wyraźnie z brzmienia art. 8 ust. 4 owego rozporządzenia – te same zasady mają zastosowanie do określonych w sekcji 2 w tymże rozdziale sposobów doręczania dokumentów sądowych.
- 60 W konsekwencji, po pierwsze, obowiązkowość i każdorazowość posługiwania się standardowym formularzem znajdującym się w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007 odnosi się do sposobów doręczania określonych w rozdziale II sekcja 2 owego rozporządzenia oraz, po drugie, naruszenie tego obowiązku nie pociąga za sobą ani bezskuteczności doręczanego dokumentu, ani nieważności procedury doręczania.
- 61 Jest tak więc w szczególności w sytuacji – takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym – doręczenia drogą pocztową na podstawie art. 14 wspomnianego rozporządzenia znajdującego się w sekcji 2 w rozdziale II tego rozporządzenia.
- 62 Przepisy prawa krajowego takie jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym nie mogą zatem stanowić, nie naruszając przy tym rozporządzenia nr 1393/2007, że brak standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007 musi skutkować sankcją bezskuteczności, nawet jeśli zostało także przewidziane, że bezskuteczność ta może zależeć od upływu danego terminu lub braku reakcji adresata dokumentu.

- 63 Pomimo tych złagodzeń nie zmienia to bowiem faktu, że takie przepisy prawa, które ustanawiają bezskuteczność zasadniczo jako skutek braku standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do rozporządzenia nr 1393/2007, okazują się niezgodne z systemem ustanowionym tym rozporządzeniem i z celem przez niego realizowanym, jak wskazano w pkt 57 i 60 niniejszego wyroku.
- 64 Ponadto, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 58 opinii, nie można skutecznie wywodzić żadnych konsekwencji z okoliczności, że adresat dokumentu nie zakwestionował w przewidzianym terminie takiego braku, ponieważ nie ma pewności, zważywszy w szczególności na brak rzonego formularza, że zainteresowany rzeczywiście wiedział o przysługującym mu prawie do odmowy przyjęcia doręczanego dokumentu.
- 65 W związku z tym brak informacji wynikający z tego uchybienia może zostać konwalidowany jedynie w drodze przekazania w najkrótszym możliwym terminie i zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1393/2007 standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do tego rozporządzenia.
- 66 W każdym razie i jak słusznie zauważyła Komisja Europejska, przepisy prawa krajowego takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym są nie do pogodzenia z art. 19 ust. 4 rzonego rozporządzenia.
- 67 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, iż rozporządzenie nr 1393/2007 należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie przepisom prawa krajowego takim jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którymi w wypadku gdy dokument sądowy doręczony pozwanemu mającemu miejsce zamieszkania na terytorium innego państwa członkowskiego nie został sporządzony w języku zrozumiałym przez pozwanego bądź w wymaganym języku urzędowym państwa członkowskiego, do którego przekazywany jest dokument, bądź – jeśli w tym państwie członkowskim funkcjonuje kilka języków urzędowych – w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie, lub do tego dokumentu sądowego nie dołączono tłumaczenia na któryś z powyższych języków, brak standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do tego rozporządzenia powoduje bezskuteczność omawianego doręczenia, nawet jeśli ta bezskuteczność musi zostać podniesiona przez owego pozwanego w określonym terminie lub na początku postępowania sądowego i to przed podjęciem jakiegokolwiek obrony co do istoty sporu.
- 68 Rozporządzenie to wymaga natomiast, aby taki brak został naprawiony zgodnie z przepisami w nim ustanowionymi poprzez przekazanie zainteresowanemu standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do rzonego rozporządzenia.

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 69 Ze względu na treść odpowiedzi udzielonej na pytanie trzecie Trybunał powinien orzec także w przedmiocie pytań pierwszego i drugiego.
- 70 Poprzez te pytania, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy rozporządzenie nr 1393/2007 należy interpretować w ten sposób, że doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie drogą pocztową jest skuteczne, nawet jeśli potwierdzenie odbioru listu poleconego nie zostało zwrócone nadawcy i okazuje się, że przesyłka nie została otrzymana przez adresata dokumentu, lecz przez osobę trzecią.
- 71 W celu udzielenia odpowiedzi na te pytania należy na wstępie zauważyć, że rozporządzenie nr 1393/2007 przewiduje w sposób wyczerpujący różne sposoby doręczania dokumentów sądowych, dla których określa obowiązujące zasady, bez ustanawiania hierarchii pomiędzy nimi (zob. podobnie wyroki: z dnia 9 lutego 2006 r., Plumex, C-473/04, EU:C:2006:96, pkt 20–22; a także z dnia 19 grudnia

2012 r., Alder C-325/11, EU:C:2012:824, pkt 31, 32). Wśród tych sposobów przekazywania znajduje się przekazanie drogą pocztową, którego dotyczy sprawa rozpatrywana w postępowaniu głównym i które jest przedmiotem głównie art. 14 rzeczonego rozporządzenia.

- 72 Jak już orzekł Trybunał, przepisy rozporządzenia nr 1393/2007 należy interpretować w ten sposób, aby w każdym konkretnym przypadku zagwarantowana była słuszna równowaga między interesami powoda a interesami pozwanego, który jest adresatem dokumentu, poprzez pogodzenie celów skuteczności i szybkości przekazywania pism procesowych z koniecznością zapewnienia odpowiedniej ochrony prawa do obrony adresata tych dokumentów i to w szczególności poprzez gwarancję faktycznego oraz skutecznego otrzymania owych dokumentów (wyrok z dnia 16 września 2015 r., Alpha Bank Cyprus, C-519/13, EU:C:2015:603, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 73 Te ostatnie wymogi są szczególnie istotne w odniesieniu – tak jak w sprawie w postępowaniu głównym – do doręczenia dokumentu wszczynającego postępowanie w zakresie, w jakim konieczne jest, aby adresat dokumentu był poinformowany o postępowaniu sądowym wszczętym przeciwko niemu w innym państwie członkowskim i aby rozumiał on znaczenie, zakres oraz przepisy proceduralne, zwłaszcza w kwestii terminów i wytoczonego wobec niego powództwa, tak aby mógł on skutecznie się bronić.
- 74 Co się tyczy pierwszego aspektu tych dwóch pierwszych pytań dotyczącego okoliczności, że potwierdzenie odbioru listu poleconego powodującego doręczenie dokumentu wszczynającego postępowanie nie zostało zwrócone organowi, który w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu zlecił to doręczenie, należy zauważyć, że rozporządzenie nr 1393/2007 przewiduje w art. 14, iż doręczenie drogą pocztową dokumentu sądowego osobie zamieszkałej w innym państwie członkowskim jest dokonywane co do zasady listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.
- 75 Prawodawca Unii uznał bowiem, że takie formalności mogą jednocześnie zapewnić adresatowi gwarancję rzeczywistego otrzymania przesyłki poleconej zawierającej doręczany dokument, a także stanowić dla nadawcy rzetelny dowód zgodności postępowania z prawem.
- 76 Dokładniej, przesyłka polecona pozwala na śledzenie poszczególnych etapów jej drogi do adresata. Jeśli chodzi o potwierdzenie odbioru, które jest wypełniane w momencie, w którym ów adresat lub, w odpowiednim przypadku, jego przedstawiciel otrzymują przesyłkę, zawiera ono wskazanie co do dnia i miejsca doręczenia oraz informację, kim jest osoba, która przyjęła tę przesyłkę, a także podpis tej osoby. Potwierdzenie odbioru jest następnie zwracane nadawcy, co powoduje tym samym przekazanie mu owych informacji i umożliwia mu ich udowodnienie w razie zakwestionowania.
- 77 Potwierdzenie odbioru listu poleconego stanowi zatem dowód otrzymania doręczanego dokumentu sądowego przez jego adresata w państwie członkowskim, do którego przekazywane są dokumenty, jak również sposobu, w jaki dokument ów został przekazany.
- 78 Niemniej jednak, jak wynika z samego brzmienia art. 14 rozporządzenia nr 1393/2007, doręczenie za pośrednictwem poczty nie musi koniecznie być dokonywane w formie przesyłki poleconej za potwierdzeniem odbioru.
- 79 Wskazany przepis stanowi bowiem, że można także przeprowadzić doręczenie za pomocą przesyłki „równoważnej” listowi poleconemu za potwierdzeniem odbioru.
- 80 W celu określenia znaczenia i zakresu wyrażenia „przesyłka równoważna” w rozumieniu tegoż art. 14 należy zaznaczyć, że z celu omawianego przepisu wynika – jak wskazano w pkt 75–77 niniejszego wyroku – że za „przesyłkę równoważną” można uznać wszelkie środki doręczania dokumentów sądowych wraz z dowodami tego doręczenia, które zapewniają podobną gwarancję do gwarancji udzielanej przez wysłany pocztą list polecony za potwierdzeniem odbioru.

- 81 Dokładniej, alternatywny sposób przekazywania dokumentu musi zapewniać taki sam poziom pewności i rzetelności jak list polecony za potwierdzeniem odbioru zarówno w odniesieniu do otrzymania dokumentu przez jego adresata, jak i do okoliczności tego otrzymania.
- 82 W kontekście szybkości postępowań sądowych istotne jest bowiem zagwarantowanie w jak największym stopniu, aby adresat rzeczywiście otrzymał doręczany dokument i aby otrzymanie go mogło zostać udowodnione przez nadawcę w sposób wiarygodny.
- 83 W przypadku sporu to na nabywcy będzie spoczywał więc obowiązek wykazania za pomocą materialnych dowodów dotyczących przekazania dokumentu i prawidłowości procedury doręczenia, a sąd państwa członkowskiego pochodzenia dokumentu powinien ocenić znaczenie tych dowodów przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności każdego rozpatrywanego przypadku.
- 84 Wynika stąd, iż fakt, że w niniejszej sprawie potwierdzenie odbioru nie zostało zwrócone, nie może jako taki podważać prawidłowości procedury przekazania drogą pocztową, ponieważ ów wymóg formalny może zostać zastąpiony dokumentem udzielającym równoważnych gwarancji.
- 85 Sąd odsyłający rozpoznający sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu będzie musiał niemniej czuwać nad tym, by przywołane na tę okoliczność dowody wykazały, że adresatowi został doręczony dany dokument w takich warunkach, w których jego prawo do obrony było poszanowane.
- 86 W odniesieniu do drugiego aspektu pierwszego i drugiego pytania dotyczącego okoliczności, że w rozpatrywanym przypadku przesyłka polecona zawierająca doręczany dokument została otrzymana w państwie członkowskim, do którego został przekazany dokument, nie przez adresata tego dokumentu, lecz przez osobę trzecią, należy zauważyć, że art. 14 rozporządzenia nr 1393/2007 nie zawiera żadnego wyraźnego wskazania w tym względzie.
- 87 Niemniej jednak z art. 19 ust. 1 lit. b) owego rozporządzenia można wywnioskować, że doręczany dokument może zostać przekazany nie tylko adresatowi osobiście, ale także, w razie jego nieobecności, osobie, która znajdowała się w miejscu jego zamieszkania.
- 88 W praktyce przekazanie do rąk własnych pozwanego nie zawsze jest bowiem możliwe. Rozporządzenie nr 1393/2007 nie wyklucza zatem, że w pewnych okolicznościach osoba trzecia może otrzymać dany dokument.
- 89 W takim przypadku istotne jest jednak zapewnienie, aby wszystkie gwarancje konieczne do skutecznej ochrony prawa do obrony adresata dokumentu były przestrzegane.
- 90 Tym bardziej w sytuacji takiej jak w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, w której pozwany nie stawił się na pierwszej rozprawie, której termin został wskazany na dokumencie doręczonym mu drogą pocztową. Kluczowe jest bowiem upewnienie się co do tego, że po pierwsze, rzeczonemu pozwanemu rzeczywiście otrzymał dokument wszczynający postępowanie pozwalający mu zarówno dowiedzieć się o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu sądowym w innym państwie członkowskim, jak i zidentyfikować przedmiot i podstawę powództwa oraz, po drugie, że miał wystarczająco dużo czasu do przygotowania swojej obrony.
- 91 Taka ochrona prawa do obrony pozwanego, który nie wdał się w spór, określona w szczególności w art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1393/2007, odpowiada zresztą celowi realizowanemu przez wymagania sformułowane w innych aktach Unii dotyczących współpracy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, jak na przykład rozporządzenie nr 44/2001, którego art. 34 ust. 2 zakłada również, iż dany dokument został wcześniej doręczony takiemu pozwanemu (zob. podobnie postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., *Alta Realitat*, C-384/14, EU:C:2016:316, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo; a także wyrok z dnia 7 lipca 2016 r., *Lebek*, C-70/15, EU:C:2016:524, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 92 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 36 opinii, kwestia, czy dokument wszczynający postępowanie został doręczony w taki sposób, że pozwany mógł rzeczywiście powziąć o nim wiedzę, jest zatem decydująca dla ustalenia, czy następnie wydane orzeczenie sądowe można uznać za wykonalne.
- 93 W tej sytuacji, o ile osoba trzecia może skutecznie otrzymać dokument sądowy w imieniu i na rzecz adresata, o tyle możliwość taka powinna jednak być zastrzeżona do wyraźnie wskazanych wypadków, tak aby zapewnić jak najpełniejsze poszanowanie prawa do obrony owego adresata.
- 94 W konsekwencji pojęcie „miejsca zamieszkania” w rozumieniu rozporządzenia nr 1393/2007 należy rozumieć jako miejsce, gdzie adresat dokumentu mieszka i zwykle przebywa.
- 95 Ponadto zgodnie z art. 14 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 805/2004 w zakresie doręczania dokumentu wszczynającego postępowanie w sprawach dotyczących roszczeń bezspornych, możliwość otrzymania dokumentu sądowego przez osobę trzecią – zamiast adresata tego dokumentu – może mieć zastosowanie jedynie do osób dorosłych znajdujących się w pomieszczeniach zamieszkiwanych przez adresata; chodzi o członków rodziny adresata mieszkających pod tym samym adresem co on czy też o osoby przez niego zatrudnione pod tym adresem.
- 96 Uzasadnione jest bowiem uznanie, że osoby takie rzeczywiście przekażą dany dokument jego adresatowi.
- 97 Nie musi być tak natomiast w wypadku innych osób trzecich, jak mieszkańca sąsiedniego budynku lub osoby mieszkającej w tym samym budynku, w którym adresat zajmuje mieszkanie. Z uwagi na to, że otrzymanie dokumentu przez taką osobę trzecią nie zapewnia wystarczającej gwarancji, że adresat rzeczywiście zostanie poinformowany o wymaganym terminie, nie może ono zostać uznane za wystarczająco rzetelne do celów stosowania rozporządzenia nr 1393/2007.
- 98 W każdym przypadku, nawet jeśli wskazane w pkt 93–96 niniejszego wyroku przesłanki są spełnione, a doręczenie okaże się w konsekwencji prawidłowe, adresat dokumentu zachowuje możliwość wykazania – za pomocą wszystkich dowodów dopuszczalnych przed sądem rozpatrującym sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu – że nie mógł faktycznie dowiedzieć się o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu sądowym w innym państwie członkowskim czy też zidentyfikować przedmiotu i podstawy powództwa lub też dysponować wystarczającym czasem do przygotowania swojej obrony. Do wspomnianego sądu należy ocena znaczenia tych dowodów, z należywym uwzględnieniem wszystkich okoliczności rozpatrywanego przypadku.
- 99 Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe rozważania, na dwa pierwsze pytania należy odpowiedzieć, że rozporządzenie nr 1393/2007 należy interpretować w taki sposób, że doręczenie drogą pocztową dokumentu wszczynającego postępowanie jest skuteczne, nawet jeśli:
- potwierdzenie odbioru listu poleconego zawierającego dokument doręczany jego adresatowi zostało zastąpione innym dokumentem, pod warunkiem że ten inny dokument zapewnia równoważną gwarancję w zakresie udzielanych informacji i dowodów. Do sądu rozpatrującego sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu należy upewnienie się, że adresat otrzymał dany dokument w takich warunkach, w których jego prawo do obrony było poszanowane;
 - doręczany dokument nie został przekazany adresatowi osobiście, pod warunkiem że został przekazany osobie dorosłej znajdującej się w pomieszczeniach zamieszkiwanych przez tego adresata, będącej bądź członkiem jego rodziny, bądź pracującą dla niego osobą. W odpowiednim przypadku do rzeczonego adresata należy wykazanie za pomocą wszystkich dowodów dopuszczalnych przed sądem rozpatrującym sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu, że nie mógł faktycznie dowiedzieć się o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu sądowym w innym państwie członkowskim, czy też zidentyfikować przedmiotu i podstawy powództwa lub też dysponować wystarczającym czasem do przygotowania swojej obrony.

W przedmiocie kosztów

¹⁰⁰ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

1) Rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie przepisom prawa krajowego takim jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którymi, w wypadku gdy dokument sądowy doręczony pozwanemu mającemu miejsce zamieszkania na terytorium innego państwa członkowskiego nie został sporządzony w języku zrozumiałym przez pozwanego bądź w wymaganym języku urzędowym państwa członkowskiego, do którego przekazywany jest dokument, bądź – jeśli w tym państwie członkowskim funkcjonuje kilka języków urzędowych – w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych miejsca, w którym ma nastąpić doręczenie, lub do tego dokumentu sądowego nie dołączono tłumaczenia na któryś z powyższych języków, brak standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do tego rozporządzenia powoduje bezskuteczność omawianego doręczenia, nawet jeśli ta bezskuteczność musi zostać podniesiona przez owego pozwanego w określonym terminie lub na początku postępowania sądowego i to przed podjęciem jakiegokolwiek obrony co do istoty sporu.

Rozporządzenie to wymaga natomiast, aby taki brak został naprawiony zgodnie z przepisami w nim ustanowionymi poprzez przekazanie zainteresowanemu standardowego formularza znajdującego się w załączniku II do rzeczonoego rozporządzenia.

- 2) Rozporządzenie nr 1393/2007 należy interpretować w taki sposób, że doręczenie drogą pocztową dokumentu wszczynającego postępowanie jest skuteczne, nawet jeśli:
- potwierdzenie odbioru listu poleconego zawierającego dokument doręczany jego adresatowi zostało zastąpione innym dokumentem, pod warunkiem że ten inny dokument zapewnia równoważną gwarancję w zakresie udzielanych informacji i dowodów. Do sądu rozpatrującego sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu należy upewnienie się, że adresat otrzymał dany dokument w takich warunkach, w których jego prawo do obrony zostało poszanowane;
 - doręczany dokument nie został przekazany adresatowi osobiście, pod warunkiem że został przekazany osobie dorosłej znajdującej się w pomieszczeniach zamieszkiwanych przez tego adresata, będącej bądź członkiem jego rodziny, bądź pracującą dla niego osobą. W odpowiednim przypadku do rzeczonoego adresata należy wykazanie za pomocą wszystkich dowodów dopuszczalnych przed sądem rozpatrującym sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu, że nie mógł faktycznie dowiedzieć się o wszczętym przeciwko niemu postępowaniu sądowym w innym państwie członkowskim, czy też zidentyfikować przedmiotu i podstawy powództwa lub też dysponować wystarczającym czasem do przygotowania swojej obrony.

Podpisy